

Załącznik do uchwały
Nr XVI/113/2012
Rady Powiatu w Ostródzie
z dnia 28 lutego 2012r.

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE OSTRÓDZKIM
na lata 2012 - 2014**

Spis treści

I.	Wstęp	3
II.	Pieczą zastępczą w świetle prawa i literatury	4
III.	Charakterystyka Powiatu Ostródzkiego	6
IV.	Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie	7
V.	Założenia legislacyjne uzasadniające celowość Programu	10
VI.	Cel Programu	11
VII.	Limit rodzin zastępczych zawodowych	13
VIII.	Źródła finansowania Programu	13
IX.	Beneficjenci Programu	14
X.	Realizatorzy Programu	14
XI.	Monitoring i ewaluacja Programu	14
XII.	Zakończenie	15

I. Wstęp

Jakże często słyszymy krzywdzące opinie na temat rodzin zastępczych: że wyłudniają pieniądze od państwa, otrzymują ogromne środki finansowe na utrzymanie dzieci oraz marnotrawią otrzymane fundusze. Rzeczywistość jest jednak dalece inna od przedstawianych opinii. Tak kształtowane sądy na temat rodzin zastępczych wpływają na brak szacunku dla tego środowiska. Niestety takie głosy mają swoje dalsze konsekwencje – odstraszały bardzo wielu potencjalnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Wbrew zasłyszczanym opiniom rodzicielstwo zastępcze nie jest wcale formą zarabiania na życie. Aby zostać rodzicem zastępczym, trzeba mieć stałe źródło utrzymania, posiadać polskie obywatelstwo, być nie karany, dysponować odpowiednimi warunkami lokalowymi dla odpowiedniej liczby osób. Ważnym wymogiem jest także zdrowie psychiczne i brak chorób, które uniemożliwiają opiekę nad dzieckiem. Po spełnieniu tych wymogów kandydaci na rodziców zastępczych muszą przejść odpowiednie szkolenie, po którym następuje proces kwalifikacji oceniany przez zespół specjalistów.

Podstawą opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostródzkim jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 ze zm.). Zgodnie z ww. ustawą zadania związane z zapewnieniem dzieciom pieczy zastępczej należą do zadań własnych powiatu. Do głównych zadań w tym zakresie należą: organizowanie opieki i wychowania w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, przyznawanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci, przyznawanie wynagrodzeń rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, przyznawanie rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka świadczeń na utrzymanie lokalu mieszkalnego, na pokrycie kosztów związanych z remontem, udzielanie tym rodzinom dni wolnych od sprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem. Ponadto rodzinom zastępczym oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka można przyznać świadczenia na: dofinansowanie wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w wieku od 6. do 18 lat, pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka oraz wystąpieniem zdarzeń losowych.

Inspiracją dla programu jest również potrzeba uświadamiania społeczeństwu zadań, które wiążą się z rodzicielstwem zastępczym, potrzeba wsparcia istniejących rodzin zastępczych specjalistyczną pomocą. Istnieje ogromna potrzeba przełamywania w ludziach strachu przed zastępczym rodzicielstwem. Potrzeba rozbudzania w ludziach ciekawości związanej z pełnieniem funkcji rodziny zastępczej oraz zainteresowanie problemami osamotnionych dzieci. Rodziny zastępcze są przecież miejscem, gdzie dzieci, które nie mają szans na wychowywanie się w naturalnej rodzinie, zostają przygotowane do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Potrzeba wspierania rodzin, które już teraz sprawują opiekę nad dziećmi i stanowią rodziny zastępcze. Wspierać ich codzienny trud, pogłębiać kwalifikacje i umiejętności opiekuńczo-wychowawcze oraz dokonać próby integracji środowiska pieczy zastępczej w Powiecie Ostródzkim, by ta nowo powstała platforma osób o podobnych problemach, stała się źródłem wymiany doświadczeń, poglądów, miejscem zrozumienia, wsparcia i wzajemnej pomocy.

Aby lokalny system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przynosił pożądane efekty należy położyć szczególny nacisk na profilaktykę oraz pracę z rodziną biologiczną. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej uwzględni lokalne uwarunkowania, nakreśli kierunki działań w perspektywie 3 – letniej, których głównym celem będzie zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej, właściwych warunków oraz stosownych środków finansowych.

II. Piecza zastępcza w świetle prawa i literatury

W 1999 roku w ramach drugiej reformy samorządowej w Polsce przebudowano system pomocy dziecku i rodzinie. Od tego momentu kilkakrotnie zmieniano i udoskonalano przepisy prawne, stanowiące podstawę funkcjonowania rodzin zastępczych.

Do najistotniejszych należało odejście od dotychczasowej zasady bezpłatności sprawowania opieki w rodzinach zastępczych i wprowadzenie możliwości wynagradzania tych rodzin, które gotowe są opiekować się dziećmi wymagającymi szczególnej troski, dziećmi małymi, ofiarami przemocy rodzinnej. Rodziny zastępcze dają dzieciom szansę na złagodzenie ich stresu spowodowanego rozłąką i zmianą środowiska i pozwalają uniknąć negatywnych efektów wychowania zbiorowego, jakie wywołują instytucjonalne formy opieki – pogotowie opiekuńcze, dom małego dziecka czy dom dziecka¹.

Obowiązujące do dnia 31 grudnia 2011 r. przepisy dotyczące funkcjonowania rodzin zastępczych regulowała ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. nr 175, poz. 1362 ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych (Dz. U. z 2010, nr 110, poz. 733). Wspomniane akty prawne regulowały kwestie zadań i kompetencji, zasad doboru i finansowania rodzin zastępczych².

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 ze zm.). Jest ona efektem tworzenia nowych rozwiązań w zakresie polityki rodzinnej państwa. Obecnie podstawy prawne oraz podstawowe zasady funkcjonowania polskiego systemu pieczy nad dzieckiem regulują m.in. następujące akty prawne: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.), Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.), ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.), ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (D. U. z 2011 r. Nr 149 poz. 887 ze zm.), ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.) oraz szereg rozporządzeń do ustawy o pomocy społecznej a przede wszystkim ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (D. U. z 2011 r. Nr 149 poz. 887 ze zm.). Ustawa o pomocy społecznej zawierała wprawdzie przepisy regulujące podstawowe kwestie związane z organizacją opieki nad dzieckiem i rodziną oraz wskazywała na potrzebę pracy z rodziną biologiczną i rozwój rodzinnych form opieki, ale nie tworzyła mechanizmów, które pozwoliłyby zbudować spójny system wspierania rodziny i opieki na dzieckiem i rodziną.

Obowiązująca ustawa w sposób kompleksowy reguluje problematykę wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w tym: działania profilaktyczne skierowane do rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności, zbudowanie mechanizmów pracy z rodziną dziecka, organizację systemu pieczy zastępczej oraz problematykę usamodzielnień pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Mianem rodziny zastępczej określa się rodzinę, która powstaje na mocy orzeczenia sądu w sytuacji, kiedy dziecko nie może przebywać ze swoimi rodzicami. Dzieci umieszczane są w rodzinie zastępczej z powodu ograniczenia, pozbawienia bądź zawieszenia władzy rodzicielskiej. Pod względem prawnym dziecko jest członkiem rodziny biologicznej, a w rodzinie zastępczej jedynie przebywa. Rodzina zastępcza ma obowiązek utrzymywania kontaktów z rodziną naturalną w celu podtrzymywania więzi emocjonalnych łączących dziecko z jego rodzicami i innymi bliskimi. Rodzina zastępcza działa w porozumieniu z powiatowym centrum pomocy rodzinie, od którego winna otrzymywać wsparcie i pomoc finansową na pokrycie kosztów utrzymania dziecka. Pierwszeństwo w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej mają osoby spokrewnione z dzieckiem.

Rodzina zastępcza jest jedną z form opieki rodzinnej i stanowi szansę na prawdziwy dom dla dziecka osieroconego lub opuszczonego przez rodziców, którzy nie chcą, nie mogą lub nie są w stanie wykonywać swoich obowiązków wobec własnych dzieci. Rodzina zastępcza tworzona jest przez małżonków lub przez osobę samotną, którzy jako opiekunowie sprawują nad dzieckiem opiekę, na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego o ograniczeniu, pozbawieniu lub zawieszeniu praw rodzicielskich

¹ M. Kolankiewicz, *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, październik 2001, s. 62.

² S. Badora, J. Brągiel, *Formy opieki, wychowania i wsparcia w zreformowanym systemie pomocy społecznej*, Opole 2005, s. 276.

wobec rodziców biologicznych. Członkowie rodziny zastępczej mogą być spokrewnieni z dzieckiem, ale nie muszą. Pobyt ten może trwać przez różny okres, do czasu umożliwiającego powrót do rodziny lub do pełnoletności.

Według M. Andrzejewskiego rodzina zastępcza to piecza nad dzieckiem przebywającym poza swym środowiskiem rodzinnym lub które ze względu na własne dobro nie może przebywać w tym środowisku. Piecza zastępcza jest roztaczana przez inne osoby niż rodzice lub przez specjalnie powołane do tego instytucje (w praktyce chodzi o rodziny zastępcze, lub te placówki opiekuńczo wychowawcze, które sprawują ją całodobowo przez wszystkie dni w roku), ustanawiana w konsekwencji wydania orzeczenia przez sąd lub organ podlegający kontroli sądu. Nie jest pieczą zastępczą opieka nad dzieckiem mieszkającym w bursie, przebywającym na kolonii, w szpitalu, hufcu, czy też uczęszczającym do placówki wsparcia dziennego³.

Słownik pedagogiczny wyjaśnia pojęcie rodziny zastępczej jako rodziny wychowującej dzieci, których rodzice nie żyją, bądź nie są w stanie ich wychować⁴.

Według A. Kamińskiego rodziny zastępcze to rodziny, które przyjmują na okres przejściowy dziecko pozbawione rodziców lub dziecko znajdujące się w warunkach domowych zagrażających jego zdrowiu bądź rozwojowi moralno – społecznemu. Rodzina zastępcza przyjmuje dziecko na określony czas pobytu (niekiedy – do ukończenia szkoły lub usamodzielnienia się zawodowego), otrzymuje na to dziecko comiesięczną dotację i jest konsultowana (oraz kontrolowana)⁵.

Nazwa rodzina zastępcza nie wydaje się dziś fortunna. Zakłada bowiem, że rodzina, która przyjmuje dziecko, zapewnia mu opiekę i wychowanie, zastępuje rodzinę naturalną, podczas gdy współcześnie jej celem ma być wspieranie i uzupełnianie funkcji wychowawczych rodziców. Lepiej chyba oddają ten sens nazwy: angielska – foster family, francuska – famille d'accueil, które oznaczają rodzinę wychowującą, przyjmującą a wobec osób sprawujących tę funkcję stosuje się określenie opiekunowie⁶.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. piecza zastępcza nad dzieckiem jest sprawowana w ramach rodzinnych form oraz przez placówki opiekuńczo-wychowawcze. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

a) spokrewniona,

b) niezawodowa,

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;

2) rodzinny dom dziecka.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;

2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;

3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Obowiązująca **ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** wprowadza zupełnie nowe, od zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r.

o pomocy społecznej, określenie pojęcia rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem. Zgodnie z ustawą, funkcję rodziny spokrewnionej pełnić mogą jedynie wstępni i rodzeństwo dziecka. Ma to swoje uzasadnienie w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego tj. uwzględnia osoby, na których z mocy prawa ciąży obowiązek alimentacyjny. Pomimo tego, że stwierdzenie istnienia

i określenie wysokości obowiązku alimentacyjnego w stosunku do zobowiązanych w dalszej kolejności (np. dziadkowie, rodzeństwo) jest zależne od wielu czynników związanych z dzieckiem, jak i osobami

zobowiązanymi, to jednak nie zmienia to faktu, że osoby te – z samej istoty więzów rodzinnych i prawnych – znajdują się w kręgu osób odpowiedzialnych za utrzymanie dziecka pozbawionego opieki rodziców. W

rodzinach zastępczych spokrewnionych, z istoty rzeczy, nie określa się liczby dzieci pozostających w pieczy, gdyż wynika ona z sytuacji danej rodziny i stopnia pokrewieństwa. Wskazane w ustawie określenie rodziny

zastępczej spokrewnionej znajduje potwierdzenie w zasadach związanych zarówno z prymatem rodziny, także w kwestii odpowiedzialności za dziecko, jak i zasadą pomocniczości państwa w udzielaniu pomocy i opieki dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej. W rodzinach zastępczych zawodowych i niezawodowych będzie

³ M. Andrzejewski, *Rodziny zastępcze – problematyka prawna*, Toruń 2006, s. 19.

⁴ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1996, s. 243.

⁵ A. Kamiński, *Funkcje pedagogiki społecznej*, 1982, s. 235.

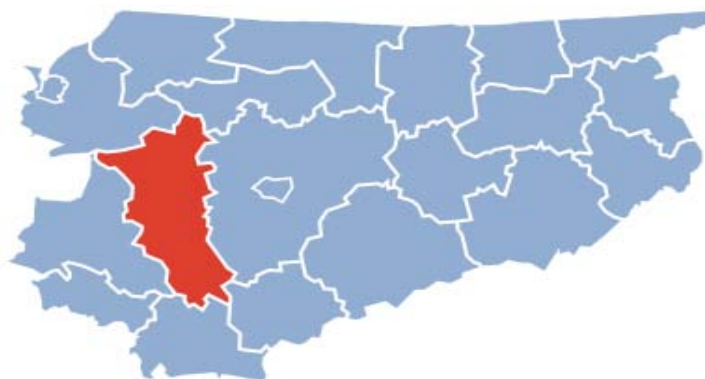
⁶ M. Kolankiewicz, *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, styczeń 2008, nr 1, s. 36.

można umieścić do trojga dzieci. Umieszczenie większej liczby dzieci jest możliwe wyłącznie wtedy, gdy jest to rodzeństwo i zgodę na to wyrazi rodzina zastępcza, po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku wychowywania dzieci wymagających szczególnej opieki i pielęgnacji, liczba dzieci powinna być dostosowana do możliwości opiekunów zastępczych, w tym przede wszystkim ich kwalifikacji i doświadczenia.

III. Charakterystyka Powiatu Ostródzkiego

Powiat Ostródzki należy do podregionu elbląskiego zajmując zachodnią część województwa warmińsko-mazurskiego o powierzchni blisko 1770 km². Od północy sąsiaduje z Powiatem Elbląskim i Lidzbarskim, od wschodu – z Olsztynskim, od południa z Działdowskim i Nidzickim, a od zachodu - z Iławskim. Pod względem wielkości jest 22 powiatem w Polsce.

Powiat Ostródzki na tle powiatów województwa warmińsko-mazurskiego

Powiat Ostródzki tworzą: miasto Ostróda – jako stolica Powiatu, trzy jednostki terytorialne o statusie miasta i gminy: Morąg, Miłakowo i Miłomłyn oraz pięć gmin wiejskich: Dąbrówno, Grunwald, Łukta, Małdyty i Ostróda.

Podział administracyjny Powiatu Ostródzkiego

Liczba mieszkańców Powiatu Ostródzkiego, według danych na koniec roku 2010 wynosi niemalże 104,411 tysięcy osób. Biorąc pod uwagę wielkość powierzchni Powiatu to w skali całego województwa warmińsko-mazurskiego stopień zaludnienia jest wynikiem przeciętnym. W poszczególnych częściach terytorium zajmowanego przez Powiat Ostródzki gęstość zaludnienia jest dosyć zróżnicowana. Zdecydowanie największa koncentruje się wokół głównych ośrodków miejskich: Ostróda i Morąg, natomiast dużo mniejsza jest w gminach Łukta i Dąbrówno.

Najliczniejszą grupę mieszkańców stanowią ludzie w wieku produkcyjnym, tj. osoby w przedziale wiekowym 20-65 lat – 63,6 %. Drugą pod względem liczności jest populacja dzieci i nastolatków (0-19 lat) – 23,2 % ogółu ludności Powiatu. Natomiast najmniej liczną grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, których odsetek liczy się na 13,2 %.

Działalność gospodarczą, poza rolnictwem indywidualnym, w 2009 r. prowadziło 7,8 tys. podmiotów gospodarki narodowej, w tym 95,9% w sektorze prywatnym. Liczba podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w powiecie była niższa (746) niż w województwie (805). Najwięcej podmiotów działało w sekcjach: handel i naprawa pojazdów samochodowych (24,6%), budownictwo (13,1%) i obsługa rynku nieruchomości (9,5%).

Powiat charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia, która w 2011 r. wyniosła 22,1%. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z przedziału wiekowego 25-34 lata kolejną osoby z przedziału wiekowego 18-24 lata.

Ambulatoryjną opiekę medyczną zapewnia 35 zakładów opieki zdrowotnej i 27 praktyk lekarskich. W 2009 r. w powiecie udzielono 543,1 tys. porad lekarskich i 76,0 tys. porad stomatologicznych. Liczba łóżek szpitalnych, w ramach stacjonarnej opieki zdrowotnej, w 2008 r. w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 34 (w województwie 43).

IV. Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie dzieli kompetencje między samorząd gminny i powiatowy w zakresie pracy z rodziną biologiczną, co należy do zadań własnych gmin, a organizacją przez powiat pieczy zastępczej.

Powiatowe centra pomocy rodzinie są podstawowym ogniwem samorządu terytorialnego powołanym do rozwiązywania problemów społecznych społeczności, w tym dotyczących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pomocy najuboższym i opieki nad dzieckiem.

W Powiecie Ostródzkim na dzień 31 grudnia 2010 r. istniało 179 rodzin zastępczych w tym 13 niespokrewnionych, 7 zawodowych wielodzietnych i 2 pogotowia rodzinne.

W rodzinach tych opiekę znalazło 307 dzieci z tego 24 w rodzinach niespokrewnionych, 38 w zawodowych wielodzietnych (w tym 18 w rodzinach zastępczych w innym powiecie) oraz 19 w pogotowiu rodzinnym. Jest to liczba ruchoma, bowiem powstają nowe rodziny zastępcze a inne się rozwiązują ze względu na uzyskanie pełnoletności przez ich podopiecznych.

W 2011 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie prowadziło i finansowało 176 rodzin zastępczych, w tym:

- 147 spokrewnionych rodzin zastępczych, w których opiekę znalazło 196 dzieci,
- 19 niespokrewnionych rodzin zastępczych, w których umieszczono 27 dzieci,
- 7 zawodowych wielodzietnych rodzin zastępczych, w których umieszczono 38 małoletnich (w tym 18 w rodzinach zastępczych w innym powiecie).
- 3 rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego, w których opiekę znalazło 22 małoletnich (zwłaszcza noworodki i małe dzieci).

Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci – ujęcie ilościowe

Rodziny zastępcze	2008 rok		2009 rok		2010 rok		2011 rok	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Spokrewniona rodzina zastępcza	145	189	157	207	157	226	147	196
Niespokrewniona rodzina zastępcza	15	23	13	24	13	24	19	27
Zawodowa wielodzietna rodzina zastępcza	5	15	6	30	7*	38**	7*	38**
Pogotowie rodzinne	2	17	2	19	2	19	3	22

*3 rodziny zamieszkują w innych powiatach i na zlecenie powiatu ostródzkiego stanowią zawodową rodzinę zastępczą i sprawują opiekę nad dziećmi z powiatu ostródzkiego

**w tym 18 dzieci w rodzinach zawodowych w innym powiecie

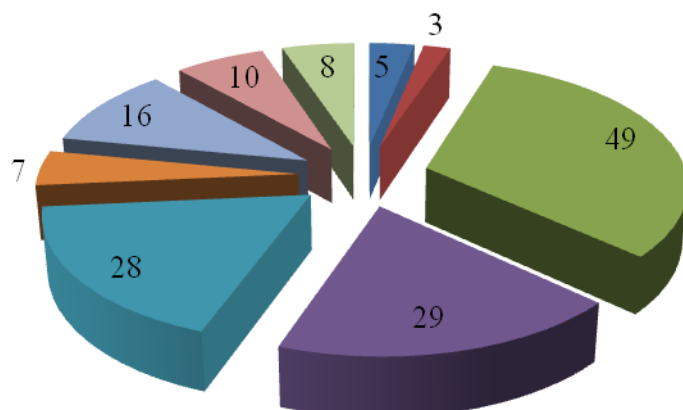
Rodziny zastępcze w 2011 roku

Rodziny zastępcze	2011 rok	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Spokrewniona rodzina zastępcza	147	196
Niespokrewniona rodzina zastępcza	19	27
Zawodowa wielodzietna rodzina zastępcza	7*	38**
Pogotowie rodzinne	3	22

*3 rodziny zamieszkują w innych powiatach i na zlecenie powiatu ostródzkiego stanowią zawodową rodzinę zastępczą i sprawują opiekę nad dziećmi z powiatu ostródzkiego
**w tym 18 dzieci w

rodzinach zawodowych w innym powiecie

Liczba rodzin zastępczych w poszczególnych gminach Powiatu Ostródzkiego (stan na 30.11.2011 r.)

- 1. Miasto i Gmina Miłakowo
- 2. Miasto i Gmina Dąbrówno
- 3. Miasto Ostróda
- 4. Gmina Ostróda
- 5. Miasto Morąg
- 6. Miasto i Gmina Miłomłyn
- 7. Gmina Mądyty
- 8. Gmina Grunwald
- 9. Gmina Łukta

Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej – ujęcie ilościowe

Wyszczególnienie:	2008 rok	2009 rok	2010 rok	2011 rok
Liczba pełnoletnich wychowanków kontynuujących naukę	65	79	88	95

*Źródło:
Badania własne*

Dom dla Dzieci i Młodzieży „Promyk” w Morągu

Prowadzony na zlecenie Powiatu Ostródzkiego przez Morąskie Stowarzyszenie Wspierania Rodzin w Morągu. Statutowa liczba wychowanków to 58 osób.

W roku 2010 r. w Domu dla Dzieci i Młodzieży „Promyk” w Morągu przebywało 14 wychowanków z orzeczeniami o niepełnosprawności, dzieci z upośledzeniem w stopniu lekkim, umiarkowanym i głębokim /autyzm/.

W roku 2011 r. w Domu dla Dzieci i Młodzieży „Promyk” w Morągu przebywało 22 wychowanków z orzeczeniami o niepełnosprawności, dzieci z upośledzeniem w stopniu lekkim, umiarkowanym i głębokim /autyzm/.

Morąskie Stowarzyszenie Wspierania Rodzin w Morągu Decyzją Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 16 grudnia 2010 r. otrzymało zezwolenie na prowadzenie na czas nieokreślony niepublicznej wielofunkcyjnej placówki opiekuńczo – wychowawczej, pn Placówka Wielofunkcyjna Dom dla Dzieci i Młodzieży „Promyk” w Morągu.

Dom dla Dzieci im. Sybiraków w Szymonowie

Prowadzony na zlecenie Powiatu Ostródzkiego przez Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie w Szymonowie. Statutowa liczba wychowanków to 44 osoby.

W 2010 r. w Domu dla Dzieci im. Sybiraków 15 dzieci posiadało orzeczenie o kształceniu specjalnym, a 7 dzieci orzeczenie o niepełnosprawności.

W 2011 r. w Domu dla Dzieci im. Sybiraków 28 dzieci posiadało orzeczenie o niepełnosprawności, tj. 5 dzieci posiadało orzeczenie o niepełnosprawności (upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym), 16 dzieci posiadało orzeczenie o niepełnosprawności (upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim) – czyli 21 dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, 5 dzieci posiadało orzeczenie ze względu na niedostosowanie społeczne, natomiast 2 dzieci posiadało orzeczenie z innych przyczyn (wzrok, słuch).

W roku 2010 Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie w Szymonowie Decyzją Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 16 grudnia 2010 r. otrzymało zezwolenie na prowadzenie na czas nieokreślony niepublicznej placówki opiekuńczo – wychowawczej pn. Dom dla Dzieci im. Sybiraków w Szymonowie.

Rodzinny Dom Dziecka w Grabinku

W 2010 r. w Rodzinnym Domu Dziecka w Grabinku przebywało 5 dzieci. Placówka nie przyjmuje dzieci, gdyż z usamodzielnieniem ostatniego wychowanka, prowadzący RDD rezygnuje z dalszej działalności.

W 2011 r. na stanie placówki przebywało 4 dzieci, w tym 1 dziecko z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (na wózku).

V. Założenia legislacyjne uzasadniające celowość Programu

Zadania pomocy społecznej w powiatach wykonują jednostki organizacyjne - powiatowe centra pomocy rodzinie. Do zadań własnych powiatu, wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późniejszymi zmianami), należy między innymi opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami. Zgodnie z art. 19 pkt 16 cytowanej wyżej ustawy powiatowe centrum pomocy rodzinie podejmuje również inne działania wynikające z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie podejmowanie innych działań m.in. tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 ze zm.) wynika obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostródzkim na lata 2012-2014 wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim do roku 2013 w obszarze problemowym – kryzys i przemoc w rodzinie. Cel strategiczny – prawidłowo funkcjonująca rodzina, cele operacyjne B1 – B3:

- inicjowanie powstania systemu wspierania rodzin w sytuacjach problemowych;
- odpowiedzialność naturalnej rodziny za los dziecka;
- promowanie rodzinnego modelu życia.

Projekt jest zgodny z Planem Rozwoju i Wspierania Rodzinnych form Opieki w Powiecie Ostródzkim, Z planu wynika zadanie I o charakterze informacyjno – koordynacyjnym oraz zadanie II o charakterze terapeutyczno - wspierającym.

Projekt jest zgodny z „Lokalnym Systemem Wspierania Dziecka i Rodziny w Powiecie Ostródzkim na lata 2010 – 2015”. Cel strategiczny: sprawnie funkcjonujący lokalny system pomocy dziecku i rodzinie – prawidłowo funkcjonująca rodzina, wokół którego zbudowano następujące cele operacyjne:

- promowanie rodzinnego stylu życia i odpowiedzialność naturalnej rodziny za los dziecka;
- doskonalenie systemu wspierania rodzin w sytuacjach problemowych;
- budowanie systemu wsparcia dzieciom pozbawionym opieki rodziców naturalnych).

Projekt zgodny jest również z dokumentami wojewódzkimi.

W „Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2020” w ramach celu strategicznego – wzrost aktywności społecznej, w odniesieniu do celu operacyjnego 9.2.1 – Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu. W strategii tej zaplanowano następujące

działania: rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego; utworzenie sprawnego systemu zastępczej opieki rodzinnej na poziomie wojewódzkim i powiatowym; inicjowanie rozwoju wolontariatu, tworzenia grup samopomocowych, organizacji pozarządowych na rzecz wsparcia osób i rodzin wymagających pomocy z zewnątrz.

W „Strategii Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 roku” w obszarze 8.1. kryzys rodziny, cel strategiczny: prawidłowo funkcjonująca rodzina.

Podstawy tworzenia i realizacji Programu, zamierzone cele i działania Programu, poza diagnozą sytuacji rodzin, rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie Ostródzkim, uwzględniają zapisy zawarte w takich dokumentach jak:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- Ustawa o samorządzie województwa,
- Ustawa o finansach publicznych,
- Ustawa o rachunkowości,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013,
- Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury 2007-2013,
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013,
- Europejska Karta Społeczna.

VI. Cel Programu

Cel strategiczny Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostródzkim na lata 2012-2014

Budowanie skutecznego systemu pieczy zastępczej

Cel główny Programu realizowany będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

Tworzenie warunków dla efektywnego rozwoju pieczy zastępczej

1. Organizowanie form społecznego uczestnictwa i integracji rodzin zastępczych.
2. Propagowanie idei rodzinnej opieki zastępczej w środowisku lokalnym.
3. Współpraca z Miejskimi i Gminnymi Zespołami Interdyscyplinarnymi,
4. Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej w zakresie udzielania pomocy dziecku umieszczonemu w rodzinie zastępczej.
5. Współpraca z Sądami i ich organizacjami pomocniczymi zwłaszcza zakresie oceny sytuacji i zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej.
6. Współpraca z instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
7. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;

Organizowanie systemu profesjonalnego poradnictwa/wsparcia dla rodzin, rodzin zastępczych i rodzinnych form pieczy zastępczej

1. Budowanie kompleksowego systemu poradnictwa specjalistycznego, jako wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
2. Pomoc w formie profesjonalnych usług diagnostyczno-konsultacyjnych.
3. Zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.
4. Organizowanie grup wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej oraz rodzin pomocowych.

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin

1. Zapewnienie środków finansowych na realizację świadczeń zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz.887 ze zm.).
2. Zapewnienie środków finansowych na realizację wynagrodzeń zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz.887 ze zm.).

Organizowanie systemu szkoleń

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego. Wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.
4. Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby.

VII. Limit rodzin zastępczych zawodowych

Liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych spokrewnionych i niespokrewnionych w poszczególnych GMINACH Powiatu Ostródzkiego w latach 2009-2011

lp	GMINA	2009 rok rodzin/dzieci	2010 rok rodzin/dzieci	2011 rok rodzin/dzieci
1	Miasto Ostróda	9/10	7/8	5/6
2	Miasto i Gmina Morąg	4/6	3/3	5/11
3	Miasto i Gmina Miłakowo	3/6	0	0
4	Miasto i Gmina Miłomłyn	1/1	2/4	0
5	Gmina Ostróda	4/6	6/6	4/5
6	Gmina Małdyty	2/2	3/6	2/2
7	Gmina Łukta	35	0	3/3
8	Gmina Dąbrówno	1/1	0	1/1
9	Gmina Grunwald	2/3	0	1/1
razem		29	22	21

Rodziny zastępcze zawodowe w Powiecie Ostródzkim/na zlecenie Powiatu Ostródzkiego

Stan na 31 grudnia 2011 r.

lp	charakter rodziny/miejsce zamieszkania rodziny	rok powstania	liczba dzieci Stan na 31 grudnia 2011 r.
1	pogotowie rodzinne/miasto Ostróda	2005	5
2	wielodzietna/Powiat Iławski	2006	5
3	wielodzietna/Powiat Szczycieński	2006	9
4	pogotowie rodzinne/miasto Ostróda	2007	3
5	wielodzietna/gmina Ostróda	2007	3
6	wielodzietna/gmina Ostróda	2007	6
7	wielodzietna/gmina Ostróda	2008	4
8	wielodzietna/gmina Miłakowo	2008	3
9	wielodzietna/Powiat Elbląski	2010	4
10	pogotowie rodzinne/gmina Grunwald	2011	5

Z uwagi na fakt, że nie jest możliwym precyzyjne wyliczenie liczby rodzin zastępczych, jakie zostaną utworzone w danym roku, ilu małoletnich zostanie umieszczonych w pieczy zastępczej, stąd podstawą określenia limitu rodzin zastępczych zawodowych jest analiza danych w tym zakresie oraz dotychczasowe doświadczenie i obserwacja w zakresie tworzenia rodzin zastępczych i umieszczania w nich małoletnich.

Limit rodzin zawodowych w latach 2012-2014

2012	2013	2014
4	5	5

VIII. Źródła finansowania Programu

Realizacja poszczególnych zadań, dla osiągnięcia zamierzonych celów, odbywać się będzie sukcesywnie, w ścisłej zależności od posiadanych zasobów/środków finansowych:

1. budżetu powiatu;
2. budżetu samorządów gminnych;
3. dotacji celowych z budżetu państwa;
4. funduszy strukturalnych Unii Europejskiej;
5. dotacji i środków pochodzących z innych źródeł.

IX. Beneficjenci

1. Małoletni przebywający w pieczy zastępczej;
2. Osoby, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej (zgodnie z art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej);
3. Rodziny zastępcze;
4. Rodziny funkcjonujące w systemie pieczy zastępczej;
5. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
6. Rodziny niezaradne życiowo, niewydolne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

X. Realizatorzy Programu

Realizatorem/koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej przy współpracy ze strony:

- rodzin zastępczych,
- osób/rodzin funkcjonujących w systemie pieczy zastępczej,
- placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- sądów opiekuńczych, sędziów, kuratorów zawodowych i społecznych,
- samorządów terytorialnych,
- ośrodków pomocy społecznej,
- organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych,
- wolontariuszy.

XI. Monitoring i ewaluacja Programu

Przez monitoring rozumie się proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanego Programu w aspekcie finansowym i rzeczowym. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji Programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Monitoring Programu realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie, polegał będzie na zbieraniu i analizie danych, co do zrealizowanych w ramach Programu zadań.

Przez pojęcie **ewaluacja** rozumie się proces polegający na systematycznym gromadzeniu informacji dotyczących tematu działania, produktów projektu, w efekcie służący podejmowaniu decyzji w projektach realizowanych i przyszłych. Ewaluacja to proces systematycznego gromadzenia informacji na temat działania, właściwości i rezultatów programów, personelu oraz produktów, które są wykorzystywane przez specjalistów do redukcji niepewności wokół programu i poprawienia jego efektywności, a także służą podejmowaniu decyzji z uwagi na to, co owe programy, personel lub produkty robią oraz czego dotyczą⁷.

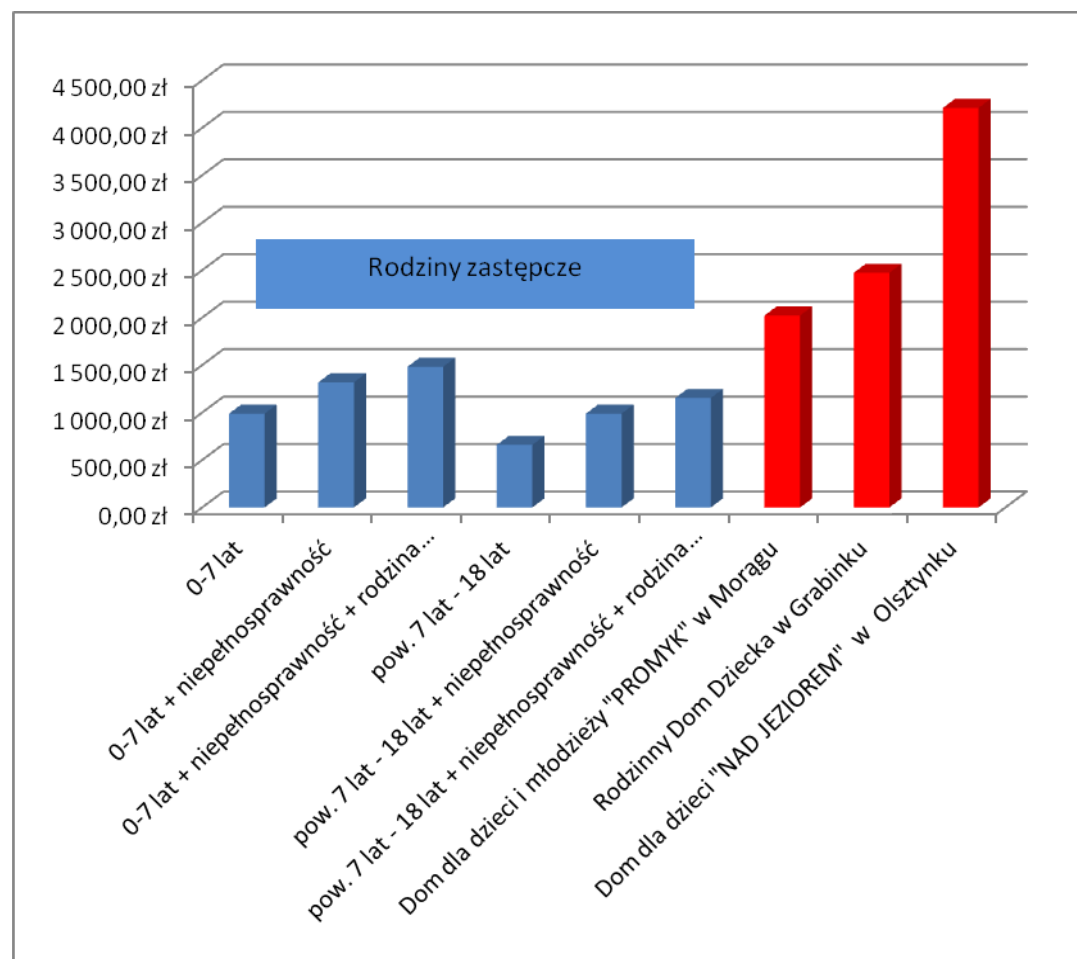
Podstawą gromadzenia danych dotyczących wdrażania Programu, wywołanych skutków, zamierzonych celów, oczekiwanych rezultatów, będą wypowiedzi/opinie beneficjentów i realizatorów Programu, ocena sytuacji dziecka oraz zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, indywidualne programy usamodzielnienia, decyzje administracyjne wydane na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁷ M. Quinn Patton, *Qualitative Evaluation and Research Methods*, SAGE, London 1990.

XII. Zakończenie

Promowanie rodzinnej pieczy zastępczej, oprócz przesłanek społecznych ma znaczenie ekonomiczne dla budżetu samorządu terytorialnego. Poniżej przedstawiono porównanie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i w wybranych placówkach opiekuńczo wychowawczych.

Miesięczny koszt utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i wybranych placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Źródło: Opracowanie własne (według danych na 31 grudnia 2011 r.)

Koszty utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych w każdym przypadku są zdecydowanie niższe, niż w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Przy założeniu, że wszystkie dzieci z powiatu ostródzkiego, które umieszczone są w placówkach trafiłyby pod opiekę rodzin zastępczych roczne oszczędności samorządu wyniosłyby ok. 1.700.000 zł.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostródzkim obejmuje lata 2012-2014 i z całą pewnością jest dokumentem, który z uwagi na tempo zachodzących zmian społecznych, jak również zmian w sytuacji prawnej rodzin, w tym funkcjonujących w systemie pieczy zastępczej, ulegał będzie modyfikacji i aktualizacji.